

Prof. univ. dr. **Gheorghe IANCU**
Drd. **Vlad Alexandru IANCU**

DREPTUL DE AZIL

Privire comparativă cu statutul juridic al refugiatului

Ediție revizuită și completată

GHEORGHE IANCU,

născut la 2 septembrie 1952 în municipiul București.

Absolvent al Facultății de Drept a Universității București.

Doctor în drept constituțional al Facultății de Drept a Universității din București.

Profesor universitar, după parcurgerea tuturor treptelor universitare, pentru materiile: „Drept constituțional și instituții politice” și „Drept electoral” la Facultatea de Drept a Universității București.

Membru fondator al „Centrului de drept constituțional și instituții politice” din cadrul Universității București.

Absolvent cu diplomă a unor cursuri postuniversitare la Ottawa (Universitatea autonomă și Parlamentul canadian), Fribourg (Elveția, la Institutul de federalism) și la Florența (Institutul European de Drept). De asemenea, a urmat cursuri postdoctorale la Universitatea Pantheon Sorbonne II Paris, cu o durată de 6 luni.

Fost consilier juridic șef la Ministerul Silviculturii, procuror pentru Înalta Curte de Casație și Justiție la Parchetul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, consilier parlamentar la Camera Deputaților, secretar general al Curții Constituționale, membru al Curții de Conturi a României (magistrat la Secția jurisdicțională), secretar general al Autorității Electorale Permanente, adjunct al Avocatului Poporului și apoi Avocat al Poporului.

Autor a mai multor lucrări (peste 50), precum și studii, comunicări, rapoarte, articole și alte asemenea, publicate în diferite edituri și reviste de specialitate, în domeniile Dreptului constituțional și al instituțiilor politice, precum și în cel al Dreptului electoral.

Participant la mai multe congrese, conferințe (interne și internaționale), simpozioane etc. Membru al ELI (Institutul European de Drept).

Câștigător al unor premii pentru activitatea depusă și pentru lucrările publicate.

Prof. univ. dr. **Gheorghe IANCU**
Drd. **Vlad Alexandru IANCU**

DREPTUL DE AZIL

Privire comparativă cu statutul juridic
al refugiatului

Ediție revizuită și completată

Universul Juridic
București
-2015-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2015, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IANCU, GHEORGHE

**Dreptul de azil : privire comparativă cu statutul juridic al
refugiatului / Gheorghe Iancu, Vlad Alexandru Iancu. - Ed. rev. -**

București : Universul Juridic, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-702-9

I. Iancu, Vlad Alexandru

341.43(4+100)

341.2:341.231.14(100+4)

314.745.22(100+4)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Capitolul I

NOȚIUNILE DE CETĂȚEAN ȘI DE STRĂIN (CETĂȚEAN STRĂIN ȘI APATRID)

Secțiunea 1

Noțiunea de cetățean

Cetățeanul este acea persoană fizică, care deține, cel puțin o cetățenie. Cetățenia este acea calitate a persoanei fizice, ce exprimă relațiile permanente social – economice, politice și juridice dintre persoana fizică și stat, dovedind apartenența sa la un stat și care, atribuie persoanei fizice posibilitatea de a fi titularul tuturor drepturilor și obligațiilor prevăzute de constituții și de legi¹.

În prezent, cetățenia nu trebuie confundată cu „naționalitatea, care, în ceea ce privește persoana fizică, reprezintă originea etnică”². Cu toate acestea, cetățenia în dreptul nostru a fost, iar în alte sisteme de drept, este desemnată prin denumirea de „naționalitate”.

În țara³ noastră norme detaliate privitoare la naționalitate s-au regăsit în: Codul lui Caragea, în vigoare în Muntenia (1817-1832); Codul Calimach, în vigoare în Moldova

¹ A se vedea I. Muraru ș.a., *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 137.

² A se vedea *Union européenne et nationalités. Le principe de non-discrimination et ses limites*, Bruylant, Bruxelles, 1999.

³ A se vedea Gh. Iancu, *Apariția și evoluția noțiunii de cetățenie în dreptul constituțional*, în *Revista de drept public* nr. 2/1995, pp. 76-86.

(art. 44-46); regulamentele organice (1831 în Țara Românească și 1832 în Moldova, unde au rămas în vigoare până la 1865) și care, în anexa X se ocupă de „dreptul de împământinare” (în 6 articole); art. 46 din Convenția de la Paris din 7-19 august 1858, prin care nu se făceau referiri exprese de naționalitate, ci doar se prevedeau egalitatea politică și civilă, acordându-se favoare celor stabiliți în Principatele române de mai multe generații. Se reglementa, pentru prima dată, modalitatea *jus soli* de dobândire a naționalității române; art. 6-20 din Codul civil; Legea din 24 februarie 1924 cu privire la dobândirea și pierderea naționalității române și Legea din 1939⁴ privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române.

Constituțiile din 1923, 1938, 1948, 1952, 1965 și 1991 nu au mai utilizat termenul de naționalitate, în loc de cel de cetățenie. De asemenea, nici legile și celelalte acte normative emise după anul 1948, în domeniu, nu au mai utilizat termenul de naționalitate, ci pe cel de cetățenie.

Interesant este că, în art. 7 din Constituția română din 1866 nu se utilizează niciunul dintre acești termeni, ci se reglementează „Înșușirea de Român”, care „se dobândește, se conservă și se pierde potrivit regulilor statornicite prin legile civile”⁵.

În Franța, legea care reglementează domeniul, utilizează termenul de naționalitate, și nu pe cel de cetățenie⁶, ceea ce se poate explica prin nerecunoașterea existenței unor minorități naționale.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 16 din 19 ianuarie 1939.

⁵ I. Muraru, Gh. Iancu, *Constituțiile române. Texte. Note. Prezentare comparativă*, Ed. Actami, București, 2000, p. 32.

⁶ A se vedea E. Bourbousson, *Traité general de la nationalité dans le cinq parties du monde*, Paris, 1931.

În general, în drept, în special în cel comercial și internațional privat, se utilizează termenul de naționalitate legat de identificarea unei persoane juridice.

Cetățenia are două accepțiuni, una de instituție juridică și o alta desemnând condiția juridică sau statutul unei persoane fizice, care are calitatea de cetățean sau care deține cetățenia.

Prima accepțiune este legată de dreptul pozitiv și are în vedere totalitatea normelor reunite datorită obiectului comun de reglementare⁷. A doua accepțiune este legată de subiectul de drept (persoana fizică) și are în vedere drepturile și obligațiile persoanei fizice, care are calitatea de cetățean. Ambele accepțiuni au un sens juridic.

Cetățenia are și un sens politic, care privește apartenența unei persoane fizice la o anumită colectivitate umană organizată statal. Definiția cetățeniei trebuie să le cuprindă și cuprinde ambele sensuri.

În virtutea sensului său juridic, cetățenia poate fi caracterizată, din punctul de vedere al naturii sale juridice, ca fiind un element al capacității juridice a persoanei fizice⁸.

În virtutea calității ale de cetățean, persoana fizică se poate bucura de toate drepturile și își poate asuma toate obligațiile prevăzute de constituții și de legi.

Unele drepturi pot fi exercitate doar de cetățeni și anume: drepturile exclusiv politice (dreptul de vot și dreptul de a fi ales, uneori și cel de revocare); dreptul de a fi angajat în orice demnitate sau funcție publică (cu unele excepții, statele din cadrul Uniunii Europene, care au aderat la Tratatul de la

⁷ Pentru o definiție mai pe larg, a se vedea T. Drăganu, *Natura juridică a cetățeniei*, în *Studia Universitates Babeș-Bolyai*, 1968, p. 15.

⁸ I. Muraru ș.a., *op. cit.*, p. 139; I. Deleanu, *Cetățenia română*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 36.

Maastricht din 1992⁹); dreptul de a nu fi extrădat sau expulzat și dreptul de a fi protejat diplomatic. Cetățenii români au, în plus, și următoarele alte drepturi: dreptul de a domicilia pe teritoriul României și a se deplasa nestingherit pe acest teritoriu și dreptul de a fi proprietar de terenuri în România.

De asemenea, cetățenii își pot asuma o serie de obligații, pe care cetățenii străini și apatrizii nu și le pot asuma și anume: fidelitatea față de țară și cea de apărare a țării (care este și un drept).

Toate aceste drepturi și obligații ale unui cetățean, îi conferă acestuia o capacitate juridică deplină. Cetățenii străini și apatrizii nu au o astfel de capacitate juridică deplină, pentru că nu pot exercita drepturile și obligațiile enumerate mai sus, motiv pentru care ei au doar o capacitate juridică restrânsă și care nu se poate confunda cu capacitatea juridică restrânsă din dreptul civil.

Calitatea de cetățean este determinată de legea statului căruia îi „aparține” persoana fizică care are această calitate.

Secțiunea a 2-a

Noțiunea de străin (cetățean străin și apatrid)

Calitatea de străin caracterizează o persoană fizică, care nu are calitatea de cetățean al unui stat sau al niciunui stat. Străinul poate fi cetățean străin sau apatrid.

Calitatea de cetățean străin este determinată de legea statului.

⁹ A se vedea art. 8A și 8B din *Tratatul de la Maastricht*, Ed. Lucretius, București, 1997, p. 33. A se vedea și Gh. Iancu, *Reguli constituționale privind ocuparea funcțiilor și demnităților politice*, în *Revista de drept public* nr. 2/1999, pp. 62-71.

Cetățeanul străin este acea persoană fizică, care nu are cetățenia unui stat, dar o are ori o poate avea pe cea a altui stat sau chiar pe cea a mai multor altor state.

Apatridul este o persoană fizică, care nu are nicio cetățenie. Într-o caracterizare foarte expresivă apatrizii au fost desemnați, în general, prin expresia de „cetățean al lumii”¹⁰.

Statutul apatrizilor a fost stabilit prin Convenția adoptată la 28 septembrie 1954 de Conferința plenipotențiarilor reuniți în aplicarea prevederilor Rezoluției 526A (XVII) a Consiliului Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite din 26 aprilie 1954¹¹ (denumită în continuare „Convenție”).

În art. 1 al Convenției „termenul de apatrid desemnează o persoană, pe care niciun stat nu îl consideră ca resortisant al său prin aplicarea legislației sale”. Între persoanele care nu pot fi considerate apatrizi figurează și cele „asupra cărora ar exista motive serioase să se creadă: a) că au comis o crimă împotriva păcii, o crimă de război sau o crimă împotriva umanității, în sensul documentelor internaționale elaborate pentru a prevedea dispoziții referitoare la asemenea crime; b) că au comis o crimă gravă de drept comun în afara țării lor de reședință, înainte de a fi admise în acea țară; c) că s-au făcut vinovate de acțiuni împotriva scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.”

Orice apatrid are, față de țara de reședință, obligații de a se conforma legilor și regulamentelor, precum și măsurile luate pentru menținerea ordinii publice.

Convenția prevede o serie de principii, referitoare la aplicarea sa apatrizilor, și anume:

¹⁰ I. Muraru ș.a., *op. cit.*, p. 157.

¹¹ A se vedea *Națiunile Unite. Întalul Comisariat pentru Refugiați. Reprezentanța în România, statul și regimul refugiaților în România. Legislație relevantă*, Ed. RAMO, București, 2002, pp. 638-652.

a) aplicarea fără discriminare în privința rasei, religiei sau a țării de origine a apatrizilor;

b) acordarea tratamentului, cel puțin la fel de favorabil ca cel acordat naționalităților în privința libertății de a practica religia și în ceea ce privește libertatea de educație religioasă a copiilor;

c) sub rezerva unor prevederi mai favorabile în Convenție, statele vor acorda apatrizilor regimul pe care îl vor acorda în general străinilor. Acest regim se aplică pe baza principiului reciprocității legislative, iar în lipsa acesteia statele de reședință vor continua să acorde drepturile deja câștigate;

d) nicio prevedere a Convenției nu trebuie să aducă atingere celorlalte drepturi și avantaje acordate apatrizilor, independent de ea;

e) statele de reședință nu vor putea aplica apatrizilor măsuri excepționale, în legătură cu bunurile sau interesele acestora, doar pentru că au posedat cetățenia unui stat. Asemenea măsuri se pot însă lua „în timp de război sau alte împrejurări grave și excepționale, în mod provizoriu”, care sunt indispensabile pentru securitatea națională, dar numai până la stabilirea că o anumită persoană fizică este apatrid, iar menținerea acestor măsuri este necesară pentru securitatea națională;

f) statutul personal al apatrizilor este reglementat de legea țării sale, iar drepturile dobândite anterior de apatrid li se aplică regula drepturilor câștigate.

În ceea ce privește drepturile pe care le are un apatrid, acestea pot fi clasificate în funcție de regimul aplicat, după cum urmează: